

Kultūras ministrija

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības
programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Kopsavilkums

par labās prakses un pieredzes apmaiņas
ekspertu vizīti par romu integrāciju darba
tirgū Lietuvā

Deniss Kretalovs
2020. gada 8. janvārī

Vispārīgā informācija

2019.gada 21. un 22.novembrī projekta „Latvijas romu platforma IV” (turpmāk – projekts) ietvaros Kultūras ministrija sadarbībā ar Lietuvas Nacionālo minoritāšu departamentu organizēja labās prakses un pieredzes apmaiņas ekspertu vizīti (turpmāk – ekspertu vizīte) Viļņā (Lietuvā) par romu integrāciju darba tirgū.

Ekspertu vizītes programma ir izstrādāta ņemot vērā 2018.gada 3.oktobrī organizētās ekspertu diskusijas „Romu integrācijas politikas īstenošanas koordinācijas prakses valstīs ar nelielu romu iedzīvotāju skaitu” laikā Lietuvas pārstāves prezentēto nacionālā līmeņa labo praksi par romu integrāciju darba tirgū, izmantojot ES struktūrfondu finansējumu. Īpaša uzmanība tika pievērsta Eiropas Sociālā fonda projekta „Strādāsim kopā ar romiem” idejai, īstenošanas koordinācijai un rezultātiem.

Vizītes ietvaros notika tikšanās ar Lietuvas attiecīgajiem speciālistiem no Nacionālo minoritāšu departamenta, Sociālās drošības un darba ministrijas un Nodarbinātības dienesta Viļņas Klientu departamenta, kā arī pārstāvjiem no valsts finansēta publiskā nodibinājuma „Romu kopienas centrs”.

Vizītes dalībnieki, eksperti no Latvijas:

Sandija Lāce	Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta ESF projekta „Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai” vecākā eksperte
Valda Vilcāne	Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta vecākā referente
Ronalds Kraže	Nodarbinātības valsts aģentūras Darba meklēšanas atbalsta nodaļas vecākais eksperts
Inta Čodere	Nodarbinātības valsts aģentūras Darba meklēšanas atbalsta nodaļas vecākā eksperte
Deniss Kretalovs	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departaments Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļa vecākais referents/Projekta vadītājs
Kaspars Arhipovs	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departaments Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļa Projekta asistents
Dana Didžus	Projekta „Latvijas romu platforma IV” ārējā eksperte
Malda Avramenko	Ventspils pilsētas romu mediatore.

Vizītes norises apraksts

Tikšanās ar Lietuvas Republikas Nacionālo minoritāšu departamenta ekspertiem

Tikšanās laikā Lietuvas Republikas Nacionālo minoritāšu departamenta vadītāja Vida Montvydaitė informēja par valsts politikas dokumenta – Rīcības plāna romu integrācijai Lietuvas sabiedrībā 2015. – 2020.gadam¹ īstenošanas koordināciju, galvenajiem pasākumiem un to rezultātiem. Lietuvā romu integrācija politika ir attīstīta saskaņā ar minēto Rīcības plānu un par tā īstenošanu ir atbildīgs Nacionālo minoritāšu departamenta (pakļauts Ministru prezidentam) un līdzatbildīgās valsts iestādes – Izglītības un zinātnes ministrija, Sociālās drošības un darba ministrija, Veselības ministrija, Kultūras ministrija.

Īstenojot Rīcības plāna pasākumus ir attīstīta sadarbība ar romu nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO) no dažādiem valsts reģioniem, īpaši ar romu NVO „Lietuvas Romu Kopiena”, kā arī valsts finansētu publisku nodibinājumu „Romu kopienas centrs”. Piemēram, ir organizēti kultūras pasākumi un sabiedrību izglītojoši un izpratnes veicinoši pasākumi, kā teatrāls uzvedums „Samudaripen”, kas ir veltīts Otrā pasaules kara romu genocīda upuru piemiņai, izdotas un pārtulkotas lietuviešu valodā vairākas grāmatas un mācību līdzekļi par romu vēsturi un kultūru, regulāri rīkoti romu kultūras festivāli.

Romu pilsoniskā sabiedrība reprezentēta romu NVO aktīvajā darbībā (īpaši kultūras, sociālās atmiņas, nodarbinātības un izglītības jomā) un sadarbībā ar Nacionālo minoritāšu departamentu un publisku nodibinājumu „Romu kopienas centrs”. Uz 2019.gadu Lietuvā

---

¹ Rīcības plāns romu integrācijai Lietuvas sabiedrībā 2015. – 2020.gadam (Action Plan for Roma Integration into the Lithuanian Society for 2015–2020) ir pieejams Eiropas Komisijas mājas lapā https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/lithuania_national_strategy_2015-2020_en.pdf

Kopsavilkums

ir reģistrētas 10 romu NVO. Romu NVO pārstāvji ir iekļauti Nacionālajā minoritāšu padomē (*National Minority Board*), ko administrē Nacionālo minoritāšu departaments.

Nacionālo minoritāšu departamenta speciāliste Gražina Sluško iepazīstināja ar vispārīgo informāciju par romu integrācijas politikas īstenošanas koordināciju un romu situāciju valstī.

Romi ir Lietuvas kultūras neatņemama sastāvdaļa, kas ir atzīta par nacionālo minoritāti un bauda visas tiesības, ko puda pārējo mazākumtautību pārstāvji valstī saskaņā ar Eiropas Padomes Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Romu iedzīvotāju skaits ir ap 2 000 romu, no kuriem 93% ir Lietuvas pilsoņi.

Līdzīgi kā Latvijā, romiem ir ļoti zems izglītības līmenis – ap 80% ir pamatskolas vai zemāks izglītības līmenis, tāpēc viņi saskārās ar vairākām sociālām problēmām, piemēram, iesaistoties darba tirgū. Pētījumu rezultāti rāda, ka 42% darbspējīgā vecuma romu ir bez darba, to analfabētisma līmenis ir augsts un lielākajai daļai romu nav profesijas, turklāt darba devēju vidū ir negatīvā attieksme pret romiem. Kā viena no identificētajām problēmām romu piekļuvei darba tirgum ir: romu zema motivācija strādāt un dzīvošana no sociālajiem (t.sk. bērnu) pabalstiem. No romu skatupunkta, pie viņu zema izglītības līmeņa, darba pieredzes trūkuma un uzkrātiem naudas parādiem, - nestrādāt „oficiālo darbu” ir piemērots izdzīvošanas veids.

Lai veicinātu romu pieeju izglītībai, kas ir priekšnosacījums konkurētspējai darba tirgū, ir īstenoti šādi pasākumi:

- Izveidots un attīstīts *izglītības iestāžu pārstāvju tīkls, kurās mācās romu bērni.*
- Regulāri ir organizēti *semināri skolotājiem un pedagogiem par romu vēsturi, kultūru un genocīdu.*
- Pašlaik Lietuvā darbojas arī trīs *romu atbalsta centri, kas sniedz palīdzību vairākām romu ģimenēm un īpaši jauniešiem un bērniem*, piemēram, nodrošinot *neformālus izglītības pasākumus* (deju, teātra un citas radošas nodarbības).

Lai veicinātu romu pieeju darba tirgum, kā arī veicinātu pārēju no izglītības iegūšanas līdz konkrētai darba vietai, ir īstenoti šādi pasākumi:

- *Attālinātas mācīšanas iespējas* (piedalījās 35 romi).
- *Apmācības programmas pieaugušiem.*
- *Profesionālās apmācības.*
- *Atbalsta projekti romu nodarbinātības veicināšanai*, izmantojot ES struktūrfondu finansējumu (ESF).

Departamenta speciālistiem pieejamie dati liecina, ka, pateicoties īstenotajiem pasākumiem, romu nodarbinātības līmenis ir paaugstinājies (no 9% 2001.gadā līdz 15% 2015.gadā), bet bezdarba līmenis ir pazeminājies (no 57% 2001.gadā līdz 36% 2015.gadā).

Publiskā nodibinājuma „Romu kopienas centrs” vadītāja Svetlana Novopolskaja sniedza detalizētu **informāciju par projekta „Strādāsim kopā ar romiem” saturu**, īstenošanu un sasniegtajiem rezultātiem. Projekta mērķis ir *nodrošināt sociālās integrācijas*

Kopsavilkums

pakalpojumus romu tautības cilvēkiem, lai palīdzētu viņiem iekļauties darba tirgū un sabiedrībā, tādējādi mazinātu viņu sociālo atstumtību. Projekta īstenošanas laiks: 4 gadi (48 mēneši). Minētais projekts ir saskaņots ar Lietuvas *Darbības programmas* 8.3.1.mērķa īstenošanu, proti, *palielināt no darba tirgus vistālāk esošo cilvēku integrāciju darba tirgū.*

Atbilstoši *Darbības programmai* projekta pieteicēja ir publiskais nodibinājums „Romu kopienas centrs”, ar kuru Eiropas Sociālā fonda aģentūra (*The European Social Fund Agency*) noslēdza līgumu. Atklātais konkurss par projekta izveidi un īstenošanu netika sludināts, jo projekta īstenošājs bija jau noteikts *Darbības programmā*. Eiropas Sociālā fonda aģentūra nodrošina projekta īstenošanas un finansējuma izlietošanas pārraudzību.

Atbilstoši līgumam nodibinājums „Romu kopienas centrs” ir atbildīgs par projekta pasākumu īstenošanu un koordināciju, kā arī sadarbību ar partnerorganizācijām un finansējuma izlietojumu.

Kopš 2004.gada minētais projekts ir jau ceturtais šāda veida projekts, kas tika mērķēts tieši uz romu sociālo iekļaušanu un guvis Eiropas Sociālā fonda atbalstu.

1.tabula. Apkopojums par atbalsta projektiem romu nodarbinātības veicināšanai, izmantojot ES struktūrfondu finansējumu (ESF)

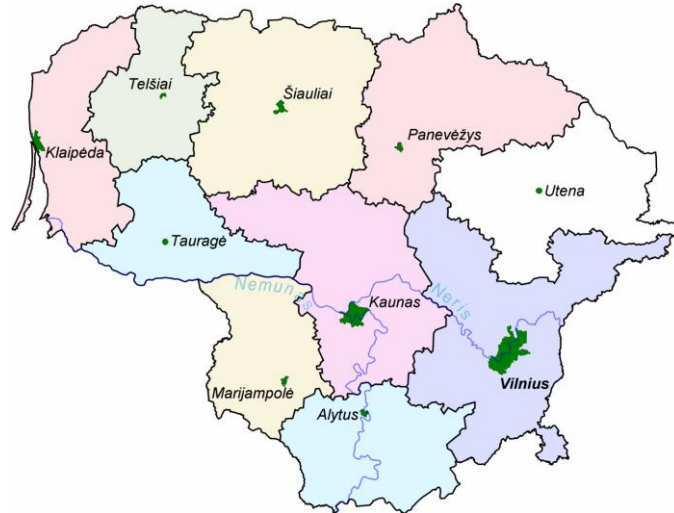
Projekts	„Romu integrācijas darba tirgū mehānisma izveide un tā darbības pārbaude” 2004.-2008.	„Atskaties uz romiem: inovatīvie pasākumi romu iekļaušanai darba tirgū”	„Eiropas romu kultūra un biznesa parks „Bahtalo Drom””	„Strādāsim kopā ar romiem – jaunas darba iespējas un izaicinājumi”
Laika periods	2004.-2008.	2009.-2012.	2012.-2015.	2016.-2020.
Piešķirtais finansējums	531 836 euro	548 379 euro	580 000 euro	868 860 euro
Romu dalībnieku skaits	24 romi	87 romi	240 romi	300 romi
Rezultāti	6 romu pārstāvji ir iesaistīti darba tirgū; 2 uzsāka mācības skolā; 3 romu uzsāka sabiedrisko darbu	37 romu pārstāvji ir iesaistīti darba tirgū; 2 uzsāka uzņēmējdarbību; 1 romu uzsāka mācības arodskolā	30 romu pārstāvji ir iesaistīti darba tirgū	40% no iesaistītajiem projektā romiem ir iesaistīti darba tirgū

Lai īstenotu projektu organizācija „Romu kopienas centrs” izveidoja partnerības sadarbības tīklu ar piecām romu NVO, kas darbojas dažādos Lietuvas reģionos. Līdz ar to praktiski projekta aktivitātes ir īstenotas sadarbībā ar piecām romu NVO. Ar katru partnerorganizāciju „Romu kopienas centrs” noslēdza sadarbības līgumu.

Partnerorganizācijas ir atbildīgas par konkrētu darbu ar romu mērķa grupu, nodrošinot viņiem sociālos pakalpojumus, konsultācijas, starpniecības (mediācijas) pakalpojumu sociālo jautājumu risināšanā projekta pasākumu ietvaros piecos reģionos (Viļņā, Paņevēžā, Šauļos, Joniškū un Salcininkai reģionā).

Kopsavilkums

1.attēls. Projekta „Strādāsim kopā ar romiem” pasākumu īstenošanas vietas

Uzsākot projektu notika konsultācijas un viedokļu apmaiņa ar romu NVO pārstāvjiem, lai saprastu kādus konkrētus atbalsta pasākumus vajadzētu iekļaut projektā.

Īpašais nosacījums romu dalībai projektā: projekta sākumposmā visiem projekta dalībniekiem – romiem ir jāpiereģistrējas, jo vēlāk projekta gaitā nav iespējams piesaistīt jaunus dalībniekus.

2.tabula. Projekta „Strādāsim kopā ar romiem” ietvaros piešķirtā finansējuma apjoms un sadalījums pēc pasākumiem:

Nr.	Projekta pasākumi	Paredzēta summa, EUR	Dalībnieku skaits	
			Plānotais	Reālais
1.	Sociālo un darba prasmju attīstība			
1.1.	Individuālas konsultācijas, sociālo problēmu risināšana	170 147	300	306
1.2.	Sociokulturālie pakalpojumi	42 019	300	131
2.	Darba prasmju veidošana un atbalsts nodarbinātībā			
2.1.	Motivācijas un prasmju attīstība (lietuviešu un angļu valodas apmācības, datorprasmju apgūšana, vadītāju kursi)	429 258	300	139
2.2.	Profesionālās orientācijas, karjeras konsultācijas; sociālo kompetenču attīstīšanas pasākumi			135
2.3.	Profesionālās apmācības un praktisko darba iemaņu pilnveidošana darba vietā (apmācības kursi, mentorings)			55
2.4.	Romu mediācijas pakalpojumi	133 690	300	275
3.	Publicitātes pasākumi	7 620		
4.	Projekta administratīvas izmaksas	86 126		
Sasniedzamais rādītājs	Sociāli neaizsargātas personas, kuras pēc dalības ESF darbībās sociālās integrācijas jomā ir sākušas meklēt darbu, studēt vai strādāt		40%	34,6%
Plānotais finansējums kopā		868 860 EUR		

Kopsavilkums

No romu puses visvairāk pieprasītas profesijas ir šoferis, frizieris, stilists, pārdevējs u.c.

ESF projekta ietvaros ir īstenoti arī *sociokulturālie pakalpojumi*, t.sk. sabiedrības izglītošanas un informēšanas pasākumi par romu kultūru un vēsturi, lai mazinātu sabiedrībā izplatītus negatīvus stereotipus un aizspriedumus pret romiem, kas ievērojami ierobežo romu pieeju darba tirgum. Regulāri tiek rīkots romu kultūras festivāls Starptautiskās romu dienas ietvaros, teatrālie uzvedumi par romu genocīdu Otrā pasaules kara laikā, kā arī tematiskās izstādes. Piemēram, 2019.gadā ar projekta „Strādāsim kopā ar romiem” līdzfinansējumu romu NVO „Lietuvas Romu Kopiena” sadarbībā ar nodibinājumu „Romu kopienas centrs” organizēja kultūras festivālu „Gipsy Fest”, ko apmeklēja ap 1000 cilvēku, kā arī teatrālo uzvedumu „Samudaripen”, kas ir veltīts romu genocīdam Otrā pasaules kara laikā. Minēto pasākumu organizēšanā bija iesaistīti un nodarbināti vairāku romu NVO un kopienas pārstāvji.

Projekta īstenošanas ietvaros identificētie izaicinājumi:

- Pastāvošās *sociālās atbalsta sistēmas un pakalpojumi ir nepilnīgi attiecībā* pret romu klientiem (īpaši analfabētiem, ilgstošiem bezdarbniekiem).
- Pašu romu *zema motivācija* strādāt un iesaistīties atbalsta pasākumos; zema motivācija pilnveidoties un mācīties.
- *Diskriminējoša un aizspriedumaina attieksme* no darba devēju puses un sabiedrības kopumā.
- *Ļoti zems atalgojums mazkvalificētiem strādniekiem.*

Paredzēts projektu turpināt arī pēc 2020.gada.

Uzsāktas prakses tiks turpinātas:

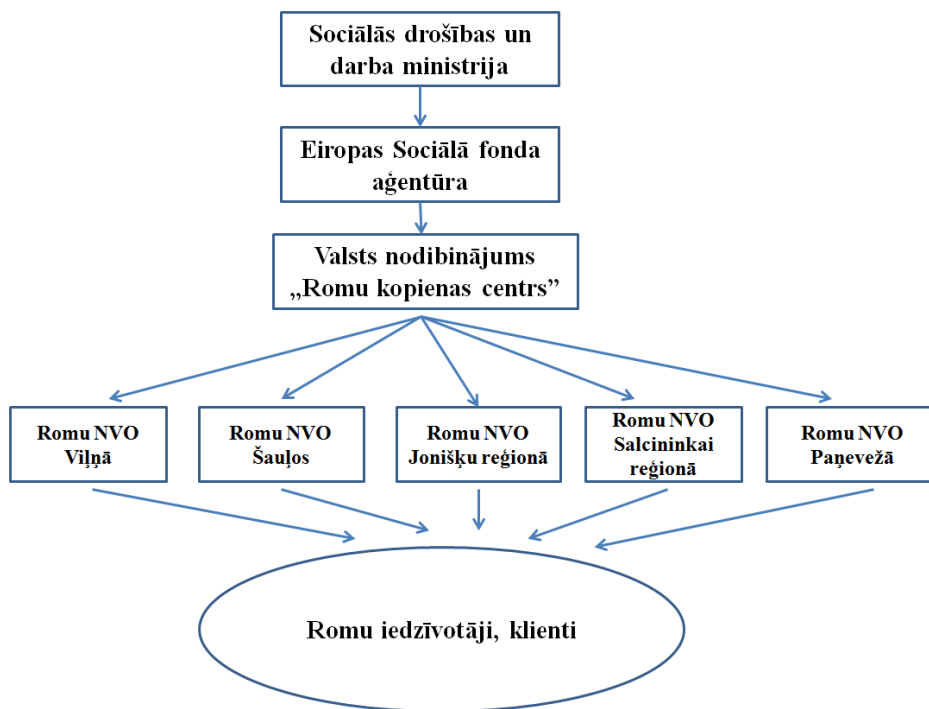
- izglītības veicināšana, lai stiprinātu romu konkurētspēju darba tirgū;
- profesionālās izglītības un romu zema izglītības līmeņa saskaņošanas pasākumu organizācija;
- mediācijas prakses attīstība romu iesaistīšanai darba tirgū;
- publicitātes pasākumu organizēšana gan romiem, gan plašajai sabiedrībai.

Tikšanās ar Lietuvas Republikas Sociālās drošības un darba ministrijas ES ieguldījumu nodaļas speciālistu

Lietuvas Republikas Sociālās drošības un darba ministrijas ES ieguldījumu nodaļas speciālists Rimantas Garbštas informēja par romu sociālās integrācijas atbalsta pasākumiem, kas ir iekļauti Nacionālajā progresa programmā 2014. – 2020.gadam, un konkrēti, par Eiropas Sociālā fonda projekta „Strādāsim kopā ar romiem” izstrādi, finansējumu un īstenošanas koordināciju. Ministrijas speciālists papildināja Nacionālo minoritāšu departamenta ekspertu sniegto informāciju par projektu, paskaidrojot projekta pārvaldes un īstenošanas shēmu.

Kopsavilkums

2.attēls. Projekta pārvaldības shēma

Sociālās drošības un darba ministrija nodrošina projekta „Strādāsim kopā ar romiem” iekļaušanu Lietuvas Darbības programmās, kas paredz ES struktūrfondu izlietojumu noteiktajā laika periodā.

Eiropas Sociālā fonda aģentūra nodrošina projekta īstenošanas un finansējuma izlietošanas pārraudzību, saskaņā ar Darbības programmu.

Publiskais nodibinājums „Romu kopienas centrs” ir atbildīgs par projekta pasākumu īstenošanu un koordināciju, sadarbību ar partnerorganizācijām un finansējuma izlietojumu.

Projekta finansējums tiek izlietots šādām pozīcijām:

- projekta īstenošanā iesaistītā personāla darba atalgojums;
- transporta, uzturēšanas un ēdināšanas izdevumi projekta personālam un mērķa grupai;
- mācību līdzekļu pirkšana un īre;
- projekta mērķa grupas bērnu aprūpes izmaksas;
- citas preces un pakalpojumi.

Tikšanās ar Lietuvas Republikas Nodarbinātības dienesta Viļņas Klientu departamenta speciālistiem

Nodarbinātības dienesta Viļņas Klientu departamenta vadītājas vietniece Bronislava Sabina Katinienė un eksperte Beatričė Kaziliūnaitė prezentēja informāciju par romu darba meklētāju integrācijas pieredzi un izaicinājumiem darba tirgū.

Kopsavilkums

Romi ir viena no sociālā riska grupām, kas ir Nodarbinātības dienesta redzeslokā, jo tiem ir ļoti zems izglītības līmenis, trūkst darba pieredzes un prasmes, kā arī pret viņiem ir vērsti aizspriedumi no darba devēju un sabiedrības puses.

70% Nodarbinātības dienestā reģistrēto romu ir klasificēti kā darba meklētāji ar ļoti ierobežotam nodarbinātības iespējām, zemo izglītību un sociālo prasmju, dažādu un veselības problēmu, atkarību un motivācijas trūkuma dēļ. Vidējais jaunreģistrēto romu bezdarbnieku skaits gadā ir 180 cilvēku (0,3% no kopēja klientu skaita), bet no kopējā romu reģistrēto bezdarbnieku skaita **tikai 15% reāli iesaistās darba tirgū.**

Uz 2019.gada 1.novembri Nodarbinātības dienestā bija reģistrēti 164 romi kā bezdarbnieki, no tiem 52 romi ar sākumskolas izglītības līmeni, 29 romi ar primāro izglītības līmeni, 16 romi ar pamatskolas izglītības līmeni un tikai 3 ar vidējo izglītību. Tikai 27 romu cilvēki atrada darbu, t.sk. 17 romi, kuri tiek pieņemti darbā uz vakancēm, 2 romi, kuri ieguva biznesa sertifikātu, 8 romi tika nodarbināti pēc Nodarbinātības dienesta sniegtajiem atbalsta pakalpojumiem.

Lielākais izaicinājums: Ap 650 romu, kuri dzīvo Viļņā, nelegālās apmetnēs Kertimaj rajonā, saskārās ar vislielākajām problēmām iesaistoties darba tirgū. Viņiem ir izteikti zems valsts valodas prasmju un izglītības līmenis, kā arī darba motivācijas trūkums, kas ierobežo viņu pieeju Nodarbinātības dienesta pakalpojumiem.

Kopš 2016.gada saskaņā ar Rīcības plānu romu integrācijai Lietuvas sabiedrībā 2015. – 2020.gadam Viļņas Klientu departaments sniedzis konsultācijas pakalpojumus 854 romiem, bet 43 cilvēkus nosūtījis uz aktīvām darba tirgus atbalsta programmām, kopumā nodarbinot 147 personas.

Rīcības plāna mērķi, kas attiecās uz romu nodarbinātības veicināšanu ir:

- romu integrācijas veicināšana izglītības sistēmā;
- romu pilsoņu nodarbinātības veicināšana;
- romu sieviešu iespēju palielināšana;
- starpkultūru dialoga veicināšana.

Nodarbinātības dienests piedāvā romiem vairākus atbalsta pasākumus, piemēram:

- individuālo nodarbinātības plānu sastādīšanas un konsultēšanas pakalpojumus;
- nodarbinātības mediācijas praksi;
- profesionālās apmācības un prasmes celšanas apmācības;
- elektronisko pakalpojumu sniegšanu.

Liela loma ir karjeras pakalpojumiem un karjeras konsultantu darbam. Nodarbinātības dienesta karjeras konsultanti ne tikai veic tiešo konsultēšanu, bet, ja ir nepieciešams, palīdz romu klientam sazināties ar sociālo darbinieku, NVO vai citiem pakalpojumu sniedzējiem.

Romi ļoti maz izmanto citus atbalsta pakalpojumus, ko piedāvā Nodarbinātības dienests, kā, piemēram, jauniešu nodarbinātības pakalpojumus, profesionālās izaugsmes apmācības u.c.

Lai nodrošinātu labāku pakalpojumu sniegšanu romu klientiem, Nodarbinātības dienesta Viļņas Klientu departaments attīstīja sadarbību ar Nacionālo minoritāšu departamentu, organizāciju „Romu kopienas centrs”, Tiesībsarga biroju, Viļņu pilsētas pašvaldību, līdzatbildīgām ministrijām, Bērnu un jauniešu centru, Speciālās izglītības un psiholoģijas centru u.c.

Nodarbinātības dienesta Viļņas Klientu departaments plāno turpmāk vairāk informēt sabiedrību, t.sk. romu cilvēkus par romu iesaistīšanas darba tirgū labās prakses piemēriem.

Vizītes rezultāti un ieteikumi romu integrācijas pasākumiem nodarbinātības jomā Latvijā

Kultūras ministrijas pārstāvis D.Kretalovs vadīja Latvijas ekspertu delegāciju atbilstoši programmai un aktīvi piedalījās visās plānotajās tikšanās, rosinot diskusijas par Lietuvas labo praksi romu integrācijā nodarbinātības jomā un citiem romu integrācijas jautājumiem, kā arī daloties informācijā ar Lietuvas speciālistiem par Latvijas romu integrācijas prakses piemēriem un izaicinājumiem.

Vizītes laikā Latvijas eksperti iepazinās ar Lietuvas romu integrācijas praksi nodarbinātības jomā, t.sk. par Eiropas Sociālā fonda finansējuma izmantošanas iespējām, lai veicinātu romu nodarbinātību, darba spēju, prasmju un profesionālo iemaņu attīstību, mazinātu stereotipus un aizbriedumus pret romiem no darba devēju un sabiedrības puses, tādējādi nodrošinot labāku romu iekļaušanu sabiedrībā.

Latvijas eksperti atzina, ka ESF līdzfinansētais projekts „Strādāsim kopā ar romiem”, kas mērķēts tieši uz romu prasmju un motivācijas veicināšanu un efektīvāku integrāciju darba tirgū, ir daudzsoļoša prakse, ko atzinīgi novērtēja Eiropas Komisija un kas uzlaboja arī romu nodarbinātību valstī. Pateicoties līdzdalībai projektā daudzi romi saņēma darba tirgum nepieciešamo apmācību un varēja iesaistīties darba tirgū dažādās sfērās. Veiksmīga romu integrācija darba tirgū veidojas, ja tiek izmantoti visi mehānismi – karjeras konsultācijas, mediatoru atbalsts, sociālo jautājumu risināšana (bērnu pieskatīšana, sadzīves un mājokļa jautājumu risināšana, kultūras aktivitātes), kas ir pieejami romiem projektā „Strādāsim kopā ar romiem” ietvaros.

Tāpēc būtu lietderīgi izskatīt iespējas attīstīt līdzīgu pieeju arī Latvijā, piemērojot to vietējai situācijai.

Latvijā ir lielāks romu iedzīvotāju skaits, bet ir līdzīga Lietuvai sociāli ekonomiskā situācija, īpaši nodarbinātības un izglītības jomā. Turklāt, saskaņā ar SKDS 2019.gada aptaujas datiem 33% Latvijas iedzīvotāju negribētu strādāt kopā ar romiem vienā darba vietā, un darba devēji atzīst, ka romiem būs grūti dabūt darbu tieši aizspriedumu un zemas izglītības dēļ.

Kopsavilkums

Pamatojums kāpēc Latvijā romiem būtu jāattīsta mērķēta politika nodarbinātības veicināšanas jomā:

- romi ir sociālajām riskam pakļauta grupa, kuras vairākums dzīvo nabadzībā, un pret kuru darba devēju vidū un sabiedrībā ir izplatīti negatīvie aizspriedumi;
- ap 80% romiem ir pamatskolas izglītības līmenis vai zemāks,
- ir neliels procents to NVA reģistrēto romu bezdarbnieku, kas atrod darbu un ilgstoši saglabā darba attiecības ar darba devēju;
- liels īpatsvars no NVA reģistrētajiem romu bezdarbniekiem ir ilgstošie bezdarbnieki;
- lielākai daļai NVA reģistrēto romu bezdarbnieku trūkst darba prasmes un pieredzes;
- vairāki romu tautības pārstāvji, kas nav regulāri nodarbināti, dažādu iemeslu dēļ nav reģistrējušies NVA kā bezdarbnieki.

Ņemot vērā to, ka Latvijā nav līdzīgas organizācijas kā publisks nodibinājums „Romu kopienas centrs”, ir svarīgi izvērtēt, kāda organizācija Latvijas situācija varētu vismaz provizoriski uzņemties saistības īstenot līdzīgu projektu. Potenciālā organizācija ar līdzīgu statusu ir valsts nodibinājums „Sabiedrības integrācijas fonds”.

Turpmākā rīcība.

Šis kopsavilkums tiks izmantots kā pamats diskusijām, lai, *sadarbībā ar Labklājības ministriju un Nodarbinātības Valsts aģentūru, attīstītu efektīvākus atbalsta pasākumus romu integrācijas veicināšanai darba tirgū Latvijā, piesaistot ESF finansējumu.*

Kā atzina, Latvijas Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta pārstāve ekspertu vizītes informāciju un rezultātus plānots izmantot,:

- izstrādājot nodarbinātības politiku,
- nodrošinot rādītāju salīdzināšanu,
- gatavojot pārskatus ES komisijai par romu integrāciju darba tirgū, kā arī
- turpinot sadarbību ar Kultūras ministriju par romu integrāciju darba tirgū.

Ir svarīgi ar nozares valsts iestādēm (Labklājības ministriju un Nodarbinātības Valsts aģentūru, t.sk. Izglītības un zinātnes ministrijai):

- apspriest Lietuvas praksi, īpaši Eiropas Sociālā fonda finansējuma izmantošanu mērķtiecīgai romu nodarbinātības veicināšanai;
- izskatīt iespēju Latvijā ES struktūrfondu ieguldījumu nākamajā plānošanas periodā (2021.-2027.gadam) Darbības programmas (ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2021.-2027.gada plānošanas perioda darbības programma) ietvaros **izveidot atbalsta pasākumus kopumu romu bezdarbnieku labākai un efektīvākai iesaistīšanai darba tirgū**, it īpaši ilgstošo romu bezdarbnieku, kuriem ir izteikti zems izglītības līmenis (pamatskolas izglītības līmenis un zemāks), kapacitātes celšanai un prasmju attīstībai, kā arī mērķtiecīga atbalsta sniegšanai meklējot darbu (ņemot vērā pret romiem vērstus aizspriedumus darba devēju vidū).

Kopsavilkums

Ir svarīgi, lai minētais pasākumu kopums ir pielāgots romu problemātikai un praktiski veicina to iesaisti darba tirgū, piemēram, mazina ilgstošu bezdarbnieku skaitu, palīdz iesaistīties darba tirgū un celt kapacitāti romiem, kuri ir analfabēti, ar zemu izglītības līmeni, ir mazkvalificēti un ar darba pieredzes trūkumu. Pasākumu kopums varētu ietvert noteiktu un atbilstošu situācijai pakalpojumu klāstu. Turklāt ir nepieciešami pasākumi, lai mazināt romu diskriminācijas risku darba tirgū (pasākumi darba devējiem, romu darba ņēmējiem).

Ekspertu vizītes galvenie rezultāti, secinājumi un ieteikumi tiks prezentēti Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komitejas sēdē 2020.gadā.

Informācija par vizīti ir publicēta Kultūras ministrijas mājas lapā <https://www.km.gov.lv/lv/integracija-un-sabiedriba/jaunumi/notikusi-pieredzes-apmainas-ekspertu-vizite-vilna-par-romu-integraciju-darba-tirgu-4519>.

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis pasākums ir organizēts projekta „Latvijas romu platforma IV” ietvaros (līgums Nr.856468-NRP4-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.

Kultūras ministrija

**Labās prakses un pieredzes apmaiņas ekspertu vizīte
par romu integrāciju darba tirgū
2019.gada 21. – 22. novembrī, Lietuvā (Viļņā)**

Programma

21.novembrī

14.00-15.00 Vizīte Sociālās drošības un darba ministrijā
(adrese: A.Vivulskio st. 13, Viļņa, Lietuva)
Tikšanās ar ES ieguldījumu nodaļas speciālistiem

*Diskusijas tēma: ESF projekts “Let Work Together with Roma”
Rimantas Garbštas, ES ieguldījumu nodaļas speciāliste*

15.30-17.00 Vizīte Nodarbinātības dienesta Klientu departamenta Viļņā,
(adrese: Žirmūnu st. 139, Viļņa, Lietuva)
Tikšanās ar karjeras konsultantiem un mediatoriem, kas sniedz
pakalpojumus romu bezdarbniekiem

*Diskusijas tēma: Bezdarbnieku romu pieeja nodarbinātības pakalpojumiem
un viņu iekļaušanas darba tirgū
Beatričē Kaziliūnaitē, Klientu departamenta speciāliste*

22.novembrī

09.30-12.30 Vizīte Nacionālo minoritāšu departamentā (adrese: Raugyklos gatv. 25)
**Pārskats par romu integrācijas politiku Lietuvā un projekta “Lietuvas
romu platforma” rezultātiem**
Gražina Sluško, Nacionālo minoritāšu departamenta speciāliste

**Tikšanās ar romu aktīvistiem ESF projekts “Let Work Together with
Roma”**
(address: Raugyklos street 25)
Svetlana Novopolskaja, biedrības “Romu Kopienas centrs” direktore

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības
programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis pasākums ir organizēts projekta „Latvijas romu platforma IV” ietvaros (līgums Nr.856468-NRP4-LV)
ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu.
Par pasākuma saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.